THE PARADYGM OF THE CLASS OF STUDENTS AS A PSYCHOSOCIAL REALITY

Teodor Pătrăuţă
Prof., PhD, "Vasile Goldiş" West University of Arad

Abstract: About class students have written many, even many. Among those who analyzed it from many points of view we mention: Miron Ionescu (Cluj) and Vasile Popeangă (Arad), both of whom held high scientific papers that addressed the complex issue of classroom.
Knowledge of variables - the educational resources of the classroom, rather, a class of students is particularly advantageous for school management that can exploit them following a selection of relevant, establishing educational alternatives actionable, compensation values, substitutions procedural.
Classroom is not and should not be regarded only as a psychological entity, it is a social reality, reflecting psychosocial - miniature society issues. In terms of incorporation, the construction and classroom dynamics, are sets of rules that constitute implicit normative dimension closely monitored by the school manager. A paradigm is increasingly heard in analyzing inter-specific differences between the normative and professional culture, and culture, a gulf is widening from day to day.

Keywords: Classroom, psychology, educational resources, school management.

O succintă analiză a problematicii lumii contemporane, caracterizate prin universalitate, globalitate şi viziune holistică în perceprea şi soluţionarea situaţiilor conflictuale, conduce la creionarea unor răspunsuri specifice, adaptate în plan educaţional.

În condiţiile libertăţii de expresie, a democratizării vieţii sociale, a liberei circulaţii, dispariţiei unor linii nete de demarcaţie interstatale, interetnice, interconfesionale, educaţiei îi revin sarcini inedite şi, totodată, dificile. În acest context larg, învăţământul românesc actual se află în faţa unor răspunsuri noi, răspunsuri rezultate şi din nevoia unor redimensionări şi chiar schimbări de paradigme psiho-pedagogice. Poziţionarea elevului, ca element central, activ şi subiect al propriei sale formări, impune amplificarea preocupărilor profesorului prin eficientizarea activităţii didactice, printr-o organizare riguroasă şi stimulativă a experienţelor de învăţare.

Totodată, cunoaşterea variabilelor, cu impact semnificativ şi crearea unui climat favorabil a muncii în clasa de elevi şi îmbunătăţirea relaţiei profesor-elev, permit acestuia un management eficient al clasei de elevi şi sporirea propriei satisfacţii în muncă.

Cunoaşterea variabilelor – resursele educaţionale – prezintă un avantaj deosebit pentru managerul şcolar, care poate să le exploateze în urma unei selecţii pertinente, stabilind alternative acţionale, compensaţii valorice, substituţii procedurale.

Dimensiunea psihologică presupune o regândire a paradigmei clasei de elevi şi reprezintă o dominantă structurală a managementului clasei de elevi, având ca elemente centrale cunoaşterea, respectarea şi exploatarea particularităţilor individuale ale elevilor. Resursele reglatorii în influenţa capacităţii de muncă a elevului sunt trebuinţele, motivele de diferite intensităţi şi forme, interesele, însuşirile voinţei, afectivitatea, care, vehiculată cu tact, pot produce schimbări adaptative majore în conduita şcolară a copilului.

Dimensiunea socială este un alt domeniu al paradigmei puse în discuţie. Studiile de psihologie socială au pus în evidenţă importanţa uriaşă a climatului afectiv din grupul

BDD-A23123 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:47:45 UTC)

informal şi structura formală a colectivului la activităţile desfăşurate în şcoală şi pentru modul de participare a elevilor, precum şi eficienţa interacţiunii dintre elevi pentru procesul de învăţare. Profesorii contemporani favorizează cooperarea dintre elevi, pornind de la ideea, în multe cazuri, că grupul mediază relaţiile profesor-elev.

Clasa nu este numai o entitate psihologică, ea este şi o realitate socială, psihosocială, ce reflectă, în miniatură, problematica unei societăţi. Din punct de vedere constitutiv, la baza construcţiei şi dinamicii grupului/clasei, stau seturi de norme implicite ce alcătuiesc dimensiunea normativă de monitorizat de către managerul clasei. Un subiect de interes al analizei relaţiilor inter-normative, este cel al divergenţelor existente între cultura profesorală şi cultura elevilor.

Consecutiv diagnozei unei situaţii specifice de criză, cadrul didactic poate să recurgă la aplicarea diferenţiată a unor proceduri şi strategii de intervenţie (dimensiunea opţională): strategia de dominare, negocierea, fraternizara, strategia bazată pe ritual şi rutină, terapie ocupaţională, strategia de susţinere morală.

Dimensiunea operaţională a managementului clasei de elevi, cu relevanţă asupra normativităţii clasei, este reprezentată şi de un alt subiect ”fierbinte”: conformarea la anumite norme socio-educaţionale. Acţiunea de influenţă educaţională desfăşurată de cadrul didactic se soldează, de cele mai multe ori, cu fenomene de conformare, acceptată ca schimbare a comportamentului persoanei, în sensul aderării la seturi normative şi standarde larg acceptate la nivel de grup şi prezintă stadiile influenţei sociale ca fiind compliantă, identificare, internalizare.

Profesorul A. Cazacu afirma: ”*cucerirea viitorului presupune o demontare a schemelor generative ale inerţiei”*. Schimbarea (dimensiunea inovatoare) ca trăsătură ineluctabilă a demersurilor cadrului didactic, presupune un set corectiv adus mereu acţiunii educaţionale.

Inovaţia la acest nivel porneşte de la:

1. Cunoaşterea practicii educaţionale dintr-un moment ”t” al activităţii;
2. Cunoaşterea tendinţelor şi tradiţiilor activităţii educaţionale vizate;
3. Cunoaşterea orientărilor de aşteptare a elevilor.

Situându-se în ipostaza de integrator al elementelor interrelate de structura dimensională şi ulterior de valorificator al variabilelor pe coordonate corespunzătoare propriului stil educaţional şi specificului conţinutului de prelucrat, profesorului îi revin sarcini complexe, cu atributul unei imense responsabilităţi, ce justifică preocuparea pentru perfecţionarea continuă.

Reuşita şcolară este condiţionată de acţiunea unor factori interni (capacităţii cognitive, interese, componente motivaţionale, sentimentul succesului şi al insuccesului, nivelului de aspiraţie) şi externi (conţinutul disciplinei, caracterul atractiv al predării, personalitatea profesorului, opiniile profesorului etc.). Feed-back-ul transmis de către elev profesorului reglează nivelul de satisfacţie în munca acestuia.

Se creează un nucleu unitar de preocupări spre armonizarea relaţiilor, ce va aduce rezultate superioare atât profesorului cât şi elevului. În această diadă rolul profesorului este relevant, din perspectiva perceperii sale ca organizator, coordonator.

Relaţiile umane din clasa de elevi se referă la toate contactele psihosociale care se produc în cadrul grupului. La baza acestor legături se află interacţiunea, cea care pune faţă în faţă două sau mai multe persoane şi, ca urmare a acesteia, fiecare individ suportă o deviere a conduitei, comparative cu situaţia neintervenirii influenţei reciproce. Din perspectiva psihologică şi socială, sfera acţiunilor umane din clasa de elevi cuprinde: atracţia, interdependenţa, comunicarea, influenţa, controlul, puterea, autoritatea şi prestigiul. Aceste fenomene manifestate, în învăţământ, dobândesc particularităţi specifice pe fondul relaţiilor profesor-elev, elev-elev, profesor-profesor, elev-profesor-conducerea şcolii.

BDD-A23123 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:47:45 UTC)

Fondul şi forma interdependenţei profesor-elev determină evoluţia procesului educativ. Există unele încercări de tipologizare a relaţiei profesor-elev.

Unii pedagogi (M. Marchand) au încercat să fixeze trei cupluri educative tipice: primul este generat de tipul profesor amorf, egoist, indiferent care ignoră viaţa intimă a elevului; apoi tipul de profesor egocentric, care dă naştere la tensiuni şi conflicte între el şi elevi; în sfârşit, cel de-al treilea tip de profesor care stabileşte contacte cu elevul, legături de camaraderie, abnegaţie şi renunţare, sub semnul schimbului afectiv şi intelectual cu elevul. Această tipologie poate fi comentată prin prisma aptitudinilor profesorului de a deschide în faţa elevului, ca o dominantă a personalităţii unui adevărat om de la catedră.

Vasile Pavelcu descrie o tipologie a relaţiei profesor-elev redusă la trei tipuri: tipul autoritar (care supune voinţa elevilor, fără a ţine cont de părerile şi reacţiile acestora); tipul democratic (măsurile sunt luate de comun acord cu clasa); tipul liberal şi indiferent (care lasă lucrurile să meargă de la sine, fără să intervină).

Aceste forme relative tipice de desfăşurare a relaţiei profesor-elev, îmbracă o gamă variată de manifestări concrete, deschizând largi posibilităţi de aplicare în activitatea didactică a unor iniţiative pedagogice multiple care măresc la nesfârşit ”dosarul” experienţei de comunicare profesor-elev.

În cercetarea şi practica actuală, actul comunicării este văzut ca o unitate a informaţiei cu dimensiunea relaţională, purtătoare de semnificaţii, iar perspectiva telegrafică este înlocuită cu modelul interactiv. Analiza exclusivă a informaţiilor codificate prin cuvânt şi, deci, centrarea pe mesaje verbale, pierde tot mai mult teren în faţa cercetării diverselor coduri utilizate (cuvânt, sunet, gest, imagine, culoare, cinetică, poziţie etc.) şi acceptării multicanalităţii comunicării, auditiv, tactil, vizual, olfactiv.

Din perspectiva acestei realităţi, devine tot mai evident faptul că în situaţia didactică, comportamentul interlocutorilor, în ansamblul său, are valoare comunicativă.

Una dintre cele mai frecvente diferenţieri utilizate în analiza comunicării umane, are la bază natura semnelor utilizate în codarea informaţiei şi canalul predilect de transmitere a mesajului astfel rezultat. Consecinţa este o posibilitate de analiză pe trei planuri: comunicarea verbală (prin cuvânt), comunicarea paraverbală (elemente prozodice şi vocale care însoţesc cuvântul şi vorbirea în general) şi comunicarea nonverbală (informaţia este codificată şi transmisă printr-o diversitate de semne legate direct de postura, mimica, gesturile, mişcarea, înfăţişarea partenerilor).

Înglobând o diversitate de posibilităţi, comunicarea nonverbală este obiectul unei susţinute serii de cercetări menite să-i aprofundeze mecanismele şi funcţiile. Din punct de vedere ontogenetic, comunicarea nonverbală prezintă o mare precocitate, bazată, în egală măsură, pe elemente înnăscute (diverse comportamente expresive primare ale afectelor şi emoţiilor) dar şi învăţate iniţial, imitativ.

Dimensiunea nonverbală a comportamentului este puternic implicată în construirea condiţiilor interacţiunii, structurii interacţiunii ca şi influenţării conţinutului acestuia.

Vorbim cu ajutorul organelor vocale, dar comunicăm cu întregul nostru corp şi nu numai. Comunicative sunt şi îmbrăcămintea, relaţiile pe care le stabilim (democratice, autoritare, lassiez-faire) spaţiul pe care îl ocupăm şi distanţa la care ne plasăm de interlocutor.

Se apreciază că 55% comunicăm nonverbal, 35% paraverbal şi doar 7% verbal. Conduita comunicativă a profesorului imbină aceste modalităţi de relaţionare cu dominantă verbală, în timp ce pentru elev cea mai potrivită este încadrarea în dominanta nonverbală.

Departe de a fi un fenomen linear, omogen şi mecanic, comunicarea în clasa de elevi se prezintă ca un proces dinamic în cursul căruia unele strategii se înlocuiesc cu altele, conducându-i pe interlocutori la deplasarea unuia spre celălalt. Orice comunicare realizează un circuit închis (cu feed-back) iar ca să se deschidă trebuie să fie bilaterală. Profesorul nu informează, ci comunică. Comunicarea didactică înglobează acele fluxuri informaţionale,

BDD-A23123 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:47:45 UTC)

verbale şi nonverbale, profilând un univers de discurs pluridirecţional, multicanal şi polisemantic.

Concluzii

Fără îndoială, ultimile evoluţii ale învăţământului românesc confirmă necesitatea introducerii în problematica educaţiei din clasa de elevi, a noilor orizonturi ale lumii contemporane, a tendinţei generale a educaţiei actuale, în sensul modificării finalităţilor acesteia, evoluând de la cunoaştere la a şti ce ai de făcut, trecerea de la cunoaştere şi reflecţie la acţiune.

Clasa de elevi nu poate fi un grup compact, omogen şi amorf, ci efectiv un grup psihosocial deschis, capabil să preia tot ce are societatea mai bun.

Bibliografie

1. Cazacu, A., **Calitatea umană a socialului,** Editura Politică, Bucureşti, 1988
2. Cornescu, V., Bonciu, C., **Managementul resurselor umane,** Editura Trei, Bucureşti, 1999
3. Cosmovici, A., Iacob, L., **Psihologie şcolară,** Editura Polirom, Iaşi, 1999.
4. Cucoş, C., **Pedagogie,** Ediţia a III-a, revizuită, Editura Polirom, Iaşi, 2014
5. Iucu, R., **Managementul şi gestiunea clasei de elevi,** Editura Polirom, Iaşi, 2010.
6. Kulcsar, T., **Factorii psihologici ai reuşitei şcolare,** Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1978.
7. Pavelcu, V., **Principii de docimologie**, Editura Didactică şi Pedagogică., Bucureşti, 1968.
8. Popeangă, V., **Clasa de elevi, subiect şi obiect al actului educativ,** Editura Facla, Timişoara, 1973.
9. Ionescu, M., **Schimbări paradigmice în instrucţie şi educaţie,** Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2006.

BDD-A23123 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:47:45 UTC)